

עמודי העולם הזה (1269). הוא אמר לי בפירוש שחבריו מסוגלים להבין את המצב המיוחד של ישראל, שאילץ אותה לקיים יחסים הדוקים עם צרפת. אולם אין הם מסוגלים להתייחס בהבנה לפעולות הנ"ל, שחרגו מתחום יחסי ישראל-צרפת, ושהפכו את ממשלת ישראל לגורם פעיל ויוזם במלחמה נגד חרות אלג'יריה. הוא הזכיר כי הפל"ן לא נקט מעולם כל יוזמה שהיא נגד ישראל, ושמעולם אף השמיע אף מלה אחת נגדה.

אלו הקריבה גברתי את יחסי ישראל-אלג'יריה על מזבח יחסי ישראל-צרפת, היה זה דבר חמור. שהרי אם אומנם יכלה אלג'יריה, כדברייך, לפתוח, פרק חדש ביחסי ישראל-ערב — מה חשוב יותר מזה?

אלם המציאות חמורה עד אין שיעור יותר. גברתי הקריבה את יחסי ישראל-אלג'יריה, את הפרק החדש ביחסי ישראל-ערב, ללא כל צורך נראה לעיני, מבלי שממשלת צרפת דרשה זאת.

יכול להיות לכך רק הסבר סביר אחד: שאת, גברתי, כלל לא הא-מנת כי הפל"ן עומד לנצח, שלא האמנת כי מלחמת-השיחור האלי-ג'ירית תצליח, וכי על כן האמנת שמוטב לקשור את גורל ישראל לא רק לצרפת, אלא גם למחנה הקיצוני ביותר של האירופים באלג'יריה. למרבה הצער, יכול אני לאשר גירסה זו מנטינו האישי. בשיחתי עם אנשי משרד-החוץ, במרוצת השנים, נוכחתי לדעת כי איש מהם לא האמין, ממש עד הרגע האחרון, בנצחון האלג'ירי. העולם הזה קבע את הדבר כמושכל ראשון מן היום הראשון של המרד — אולם בעיני משרד-החוץ הישראלי היתה זאת אוטופיה גמורה. הוא לא האמין מעולם כי תיתכן רק תוצאה אחת למלחמת-השיחור הגדולה ביותר של דורנו: הפיכת אלג'יריה כולה, הבלתי-מחולקת, למדינה עצמאית.

אם כן, גברתי, אין מנוס מן המסקנה העגומה: ששלוש התקוות הנ"ל, אותן ביטאת בשבוע שעבר בכנסת, הן חדשות לגבייך, וכי במשך שנים רצופות התבססה פעולת משרדך, בניזורה גורלית זו, על הנחות כוזבות מעיקרן.

היום, כיום עצמאות אלג'יריה, כאשר ה"אוטופיה" שלנו הפכה מצר-אות פוליטית, כמה עלובים נראים יועציך ועצתיכם!

★ ★ ★

כזל לבוא מישוה לומר: מוטב מאוחר מאשר בכלל לא! משרד-החוץ אומנם מפגר אחרי ההתפתחות שבשבע שנים, אך עתה הוא מנסה לתקן את המעוות.

ואני שואל את גברתי, עם כל הכבוד הראוי לשרת-החוץ ואשה:

האמנם?

האומנם מנסה גברתי, בכנות ובישור, לתקן את המעוות?

אני רוצה לחזור על דברים שכבר נאמרו: שלא היבעת בדברייך, אף ברמו, צער על עמדת ישראל כלפי אלג'יריה עד כה. שזעממת פנים כאילו האלג'יריים אשמים במצב הנוכחי ביחסי ישראל-אלג'יריה וכי עליהם חובת-ההוכחה ביחס לרצון בשיפורו.

אני רוצה לעורך כאן שאלה רצינית עוד יותר — שאלת המודוס-אופראנדי, השיטה של פנייתך.

יהיה זה בחזקת עלבון אם אנוכי, אורח פשוט, אבוא ללמד את גברתי הלכות דיפלור-מטיות. בנודאי בקיאה את בהן עד אין שיעור יותר ממני.

אין ספק, איפוא, כי יודעת את היטב את אחד מכללי היסוד של הדיפלומטיה: אין זה נהוג להכריז הכרזות פומביות על הרצון לכרות ברית או לכוונן יחסים, מבלי שקדם לדבר משאומתן סודי מוצלח.

אם תחליטי, למשל, כי ישראל זקוקה לברית צבאית רשמית עם ארצות-הברית, לא יעלה על דעתך להכריז על כך תחילה בכנסת. את תבקשי את נציגיך בחשיגטון למשש את הדופק בצורה בלתי-רשמית, ולאחר מכן לקיים מגעים רשמיים סודיים. רק אחרי שיודיעו לך על הסכמת ממשלת ארצות-הברית, תקימי בכנסת, או בכל מעמד ציבורי אחר, ותביעי בפומבי את המישאלה לכרית ברית כזאת.

אחרת תהיה התוצאה, בהכרח, הפוכה. שהרי אם תביעי את המישאלה בשעה שממשלת ארצות-הברית כלל אינה מוכנה לכרות ברית כזאת, את תכריחי אותה לדחות את פנייתך בפומבי, והדבר יביא להרעה ניכרת של היחסים בין שתי המדינות.

★ ★ ★

אם נכון הדבר לגבי ארצות-הברית, עמה מקיימת ממשלתך יחסים הדוקים וידידי-ותיים — הרי נכון הדבר שבועתיים לגבי אלג'יריה.

על כן אני שואל אותך, גברתי: מה קדם להצהרתך בכנסת?

האם שלחת אנשים למשש את הדופק בחוגי ההנהגה האלג'ירית?

האם קיימת עמה מגע סודי?

האם הצלחת לדאג, במגעים אלה, כי פנייה פומבית כזאת תהיה רצויה להנהגה האל-ג'ירית, שתזכה להד חיובי מצידה?

או שמא נכון הדין הגמור?

שמא נכון כי דחקא בשבועות האחרונים הבאת בודון לנייתוק כל המגעים הסודיים עם הפל"ן?

אין זה סוד ששום מוסד של ממשלת ישראל, ועל אחת כמה וכמה של משרד-החוץ, לא קיים מעולם יחסים גלויים או סודיים עם הפל"ן. במידה שהיו בכלל מגעים כאלה, הם נוהלו עליידי מר יוסף גולן. ואכן, במשך שנים ארוכות נהל מר גולן הצלחות מזויזות בשטח זה, קשר יחסים של ידידות אישית עם כמה ממנהיגי הפל"ן, שראו בו נציג בלתי-רשמי של מדינת ישראל.

אך דחקא את, גברתי, שמת קץ לריקמה עדינה זו של יחסים, את דרשת לבטל את דרכונו של מר גולן, ולהחזירו בכוח ארצה. ולא די בכך: משרדך הודיע בפירוש שהדבר בא בגלל יחסיו עם הפל"ן. והדבר לא נעשה בחשאי, אלא בגלוי, לעיני כל, תוך פירסום הדברים בהבלטה בעתוני צרפת, למען ידע הפל"ן וישמע.

וכל זה, גברתי, אחרי חתימת הסכמי אחיאן.

אם כן, ברור לגמרי שלא קדם שום מגע סודי להצהרתך בכנסת. שלא היו שום גישושים, שלא נתקלה מראש שום חתיד-דעת מצד ההנהגה האלג'ירית.

בשמים אחרות: הצהרתך בכנסת לא באה אחרי מגע עם הפל"ן, אלא במקום מגע זה.

אני רוצה להטיל חשד סבוה כהונתיה של גברתי ושל שרת-החוץ. אחרת הייתי נאלץ לאור ניתוח זה, להסיק את המסקנה ההגיונית, שהמטרה האמיתית של הצהרתך לא היתה לשפר את היחסים עם העם האלג'ירי, אלא להרע אותם באופן פרובוקטיבי ותוך כדי כך להעביר את נטל-האשמה משמך שלך לשכם ההנהגה האלג'ירית.

האמנם סבורה את שתצליחי בכך?

★ ★ ★

ל צערי איני יכול לשתר אותך, גברתי, מן האחריות האישית הישירה להצ-טברות אשמה זו.

חברי ואני נפגשנו במרוצת השנים עם ראשי המרד האלג'ירי, עם מנהיגי המחחרת של הפל"ן בצרפת, ועם חברי הממשלה הזמנית של הקהילה האלג'ירית. קיימנו עמם מגע הדוק ורצוף.

בין השאר נפגשנו, בדרג הגבוה ביותר, עם שרי-החוץ של הממשלה האלג'ירית. קיימנו שיחות ארוכות עם מר בלקאסם כרים, שרי-החוץ הנוכחי, שהוא אדריכל ההסכמים האחרונים בין הפל"ן והאורא-האס. אפילו המגעים הסודיים של היה גולן וגולדמן לא הגיעו לדרג גבוה כזה.

כתוצאה ישירה מן המגעים האלה, ועל פי בקשת המנהיגים האלג'יריים, יסדנו את הוועד הישראלי למען אלג'יריה החופשית, וזה מתוך כוונה לתרום את תרומתנו לפעולה שתשכנע את העם האלג'ירי, שלא להיגרר למעגל השיטנה והאיבה"י, וכי, לפתוח, פרק חדש ביחסי ישראל-ערב" וכי.

מיד עם הקמת הוועד, ימים מעטים אחרי הפגישה עם מר בלקאסם כרים, אל הגברת מכתב, וביקשנו ממך לקבל אותנו לראיון, כדי למסור לך דו"ח על מטרותינו ופנישותינו. בין השאר התכוננו, בשיחה כזאת, למסור לך אישית כמה פרטים של השיחות שאייאפשר היה לפרסמם ברבים, כגון הדברים שנאמרו לנו על יחסי אלג'יריה-מצריים.

גולדה מאיר

קיינו כי פרטים אלה יעזרו לך לגבש מדיניות חדשה בשטח זה. (ואוסיף כאן למען היושר: היינו חופשיים לעשות כן, כי המנהיגים האלג'יריים לא ביקשו מאיתנו מעולם לשמור את תוכן השיחות בסוד. הם הניחו, בלי ספק, שנדחה על כך לממשלתנו. ואולי אף היו מעוניינים בכך.)

את, גברתי, סברת כי מתחת לכבודך הוא לענות על מכתבנו. תחת זאת התלת על פקידנות קטנה במשרדך לענות לנו תשובה פורמאלית, ואף להתנער עליה. במשרד המקפיד על נוהל, פירושו היה עלבון מכוון.

בתשובה זו סירבת לקבל לראיון את חברי הוועד, בטענה המגוחכת שאין לך מה להוסיף על הצהרותיך. המכתב הוסיף כלאחר יד, באותה נימה של חשצנות עולבנית, שנוכל לשלוח לך חומר בכתב.

כן ביקשת להעביר את הטיפול באחת החזיונות החשובות לבטחון המדינה, על כל הכרוך בכך ("לא להיגרר" וכו', "פרק חדש" וכו') לחליפת-מכתבים עויינת בין פקידים קטנים. מובן שלא נגררנו למעגל עקר זה.

לפני שבועיים כתב חברך-למפלגה, מר שלמה גרודונסקי, בעתון-מפלגתך, דבר, מאמר, בו האשים את חברי ואותי בקיום מגעים סודיים, המזיקים לבטחון המדינה. בין השאר ספן כי איננו נוהגים למסור לרשויות המוסמכות דו"ח על פגישותינו עם גורמים זרים. ההיפך הגמור נכון. הקפדנו אחרי כל פגישה למסור, מעל עמודי עתון זה, דו"ח מפורט לציבור הישראלי כולו. מן הדו"חות האלה לא השמטנו אלא פרטים אשר גילויים היה עלול (כפי שרמזתי לעיל) להזיק לאינטרסים של המדינה. אך תמיד היינו מוכנים למסור על כך למשרד החוץ.

אולם משרד-החוץ שלך, גברתי, סירב לקבל פרטים אלה. בקנאות האופיינית לך חששת, שעצם קבלתה של אינפורמציה כזאת, בדרג רשמי או בלתי-רשמי, יהיה מעין הכרה בקיומנו. לזאת לא היית מוכנה — ועל כך היית מוכנה לדחוף את העם האלג'ירי, למעגל השיטנה והאיבה, ולחתר על "פרק חדש ביחסי ישראל-ערב".

הנה כי כן: מעולם לא נתבקשנו, עליידי מוסד ממלכתי כלשהו, גלוי או סודי, למסור פרטים על פגישותינו — בגלוי או בחשאי.

★ ★ ★

ל זה מעורר, גברתי, עשרות שאלות נוקבות ועגומות. חוששני שלא תעני עליהן — כי אין עליהן תשובה.

דומני שקשה למצוא בהיסטוריה המדינית כולה פרשה אומללה יותר של עוררן מדיני, של חוסר ראייה-הנולד, של הודמנויות וחמצנות, של כשלונות. במשך שבע שנים וחצי פעל משרד-החוץ כאילו היתה מטרות המוצהרת להבטיח שעצמאות אלג'יריה לא תהיה ניצן ראשון, ואף לא הצנוע ביותר, ושלא תפתח פרק חדש ביחסי ישראל-ערב.

מי שאחראי לפרשה זו חרף על עצמו את הדין: אין הוא מסוגל לנהל מדיניות.

כי מדיניות, גברתי, אין פירושה ניהול שיגרת של "יחסי חוץ". אי-אפשר למצות אותה ברישמה סטטיסטי של המדינות המקיימות עמנו יחסים, במספר האיגרות ששוגרו ושנתקבלו, במספר השגרירויות והציריות שנפתחו, במניין הנשיאים הבאים לבקרנו. כל זה בבחינת "נשיאים ורוח" — וגשם אין.

המדיניות, גברתי, היא אמנות — יצירה בעלת דמיון ומעוף, החור-תרת, תוך ראיית הנולד והכנת מוגמותיו החבויות — לברוא ריקמה חדשה של יחסים.

יחסי-החוץ אינם אלא חומר גולמי ליצירה המדינית, כמו הצבעים לציור. בהעדר הצייר-האמן, אין בהם תועלת. האבנים היפות ביותר לא יועילו, אם אין אדריכל-אמן, המסוגל להפיק לארמון המרהיב את העין.

גברתי הראתה כשרון רב בניהול יחסי-חוץ. אולם, למרבה הצער, לא הראתה גברתי כל כשרון ליוזם מדיניות חדשה, לגבשה ולבצעה תוך דבקות במשימה.

תחת זאת השמעת ורדת את אותם שראו את הנולד, שגיבשו בעוד מועד מדיניות חדשה ואף הכשירו לך את הבסיס לביצועה. בהצהרתך מן ה-25 בינוי הודית כי מדיניות זו שלנו הייתה נכונה — אך במשך שבע שנים השמיעו אותנו פקידים, באוזני אורחי ישראל ובאוזני זרים, כבוגדים וכמנהלים. לבי סמוך ובטוח שימשיכו לעשות זאת גם להבא. בהסכמתך ובהדרכתך, ובמשכורת שאנחנו שולמים להם מפרי עמלנו.

★ ★ ★

אם אמנם לא יצטרפו מנהיגי אלג'יריה באורח אוטומטי אל מעגל השיטנה והאיבה, הרי יהיה זה הודות למאמצים שהשקיעו אנשים וגופים בלתי-ממשלתיים — ובראשם הוועד הישראלי למען אלג'יריה החופשית, עורכי העולם הזה ואתגר — למען קירוב המנהיגים האלג'יריים למציאות הישראלית. הודות לנו הם מבחינים כיום רשמית בין ממשלת ישראל — היכולה להשתנות מחר — לבין העם הישראלי. אין זה מקרה שדחקא המנהיגים, אשר עמם קיימנו מגע, עומדים כיום בראש המחנה המתון.

אנו סבורים שבזאת תרומה לשלום המדינה, ואני מבטיח לך שנמשיך בפעולתנו. אך ברור כי מאמצינו הפרטיים לא יכלו לשמש תחליף למדיניות ממשלתית. על כן אין לצפות ליחסים ידידותיים בין שתי הממשלות בעתיד הנראה-לעין. את זאת יודעת את, גברתי, בדיוק כמוני. אם כן, לשם מה באה הצהרה המפוצצת, שאת דגת להבטיח לה פירסומת כה סנסציונית?

האם אין זה נסיון לתבוע את שכרו של פנחס עבור מעשי זימרי?

בראש נייר-המכתבים שלך, גברתי, מתנוסס סמל המדינה — המנורה, ענפי-הזית והמלה "ישראל". לעיתים נדמה לי כי למדיניות ממשלתך מתאים הרבה יותר סמל אחר — סמל של מצח עשוי נתושת, ועליו המלים "ללא בושה".

★ ★ ★

בכל הכבוד,

מי. גולדמן